

Sygn. akt I ACa 980/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 02 czerwca 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodnicząca: Sędzia Anna Strączyńska

po rozpoznaniu w dniu 02 czerwca 2022 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora (...)

przeciwko Bankowi (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 02 sierpnia 2021 r., sygn. akt I C 193/21

1. oddala apelację,

2. zasądza od Banku (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 8.100 zł (osiem tysięcy sto złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Anna Strączyńska

Sygn. akt I ACa 980/21

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 13 czerwca 2019 r. Skarb Państwa – Generalny Dyrektor (...), zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wniósł o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym, aby Bank (...) S.A. w W. zapłacił na rzecz powoda 32 491.607,61 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 11 maja 2019 r. do dnia zapłaty. Nadto powód wniósł o zasądzenie kosztów procesu wg norm przepisanych.

Dnia 18 lipca 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, w sprawie o sygn. akt XXV Nc 425/19 wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, orzekając zgodnie z żądaniami pozwu.

Pozwany bank wniósł sprzeciw od powyższego nakazu zapłaty, zaskarżając go w całości. Pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesowych.

Pismem procesowym z dnia 25 listopada 2019 r. strona powodowa zmodyfikowała powództwo w ten sposób, że cofnęła pozew w części,

tj. w zakresie roszczenia o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda 32.491.607,61 zł w wyniku spełnienia przez pozwanego świadczenia głównego, jednakże domagała się odsetek ustawowych za opóźnienie liczonych od kwoty 32.491.607,61 zł za okres od dnia 11 maja 2019 r. do dnia zapłaty w ten sposób, że wniosła o zasądzenie od pozwanego

436.188,70 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wytoczenia powództwa o te odsetki do dnia zapłaty. Nadto, strona powodowa w związku z wpłatą dokonaną po wytoczeniu powództwa i po wydaniu nakazu zapłaty domagała się zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania.

Postanowieniem z dnia 05 lutego 2020 r. Sąd Okręgowy w Warszawie umorzył postępowanie w sprawie w zakresie objętym oświadczeniem o częściowym cofnięciu pozwu, tj. w zakresie roszczenia o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda 32.491.607,61 zł.

Wyrokiem z dnia 02 sierpnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 436.188,70 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 25 listopada 2019 r. do dnia zapłaty (pkt I), zasądził od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 25.000 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II) i przejął na rachunek Skarbu Państwa niewiszczone koszty sądowe (pkt III).

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia i rozważania:

W dniu 12 października 2015 r. Skarb Państwa reprezentowany przez Generalnego Dyrektora (...) (zamawiający) zawarł ze spółką (...) sp. z o.o. w W., (...) w M. oraz (...) (wykonawcy tworzący konsorcjum) umowę o nr (...) – na wykonanie (...) autostrady.

Zgodnie z § 1 umowy zamawiający powierzył, a wykonawca zobowiązał się do wykonania zadania pod nazwą „Budowa autostrady (...) na odcinku T. P., odcinek (...): węzeł (...) (z węzłem) – węzeł (...) (z węzłem)” realizowanego w ramach inwestycji pn.: „Autostrada (...) węzeł (...) – koniec obwodnicy C.”.

Stosownie do § 5 umowy strony ustaliły zabezpieczenie należytego wykonania umowy w wysokości 10% zaakceptowanej kwoty kontraktowej brutto, tj. 70.328.157,01 zł.

Dnia 12 października 2015 r. wystawiona została gwarancja jakości zadania realizowanego w ramach inwestycji „Autostrada (...) węzeł (...) – koniec obwodnicy C.”. Uprawnionym z tytułu gwarancji jakości miał być Skarb Państwa – Generalny Dyrektor (...), w zakresie działalności Oddziału w K..

Następnie, umowa została zmieniona aneksem nr (...) z dnia 28 kwietnia 2017 r., aneksem nr (...) z dnia 04 kwietnia 2018 r., aneksem nr (...) z dnia 17 maja 2018 r., aneksem nr (...) do aneksu nr (...) z dnia 19 listopada 2018 r., aneksem nr (...) z dnia 23 maja 2018 r., aneksem nr (...) z dnia 12 października 2018 r., aneksem nr (...) z dnia 17 grudnia 2018 r. i aneksem nr (...) z dnia 07 marca 2019 r.

Wykonawca wniósł zabezpieczenie należytego wykonania umowy w formie gwarancji ubezpieczeniowej numer (...) wystawionej przez Bank (...) S.A. w W. w dniu 11 września 2017 r. Niniejsza gwarancja zabezpieczała zakończenie robót w czasie na ukończenie i służyła pokryciu roszczeń beneficjenta z tytułu kary umownej należnej Beneficjentowi (Skarbowi Państwa – Generalnemu Dyrektorowi (...)) w związku z niewykonaniem przez wykonawcę w terminie umownym (...) nr (...) Bank (...) S.A. w W. zobowiązał się nieodwołalnie i bezwarunkowo do zapłacenia Beneficjentowi każdej kwoty lub kwot do ich łącznej maksymalnej wysokości 6.892.159,19 zł w terminie 7 dni roboczych po otrzymaniu przez Gwaranta pierwszego pisemnego żądania zapłaty złożonego przez Beneficjenta, zawierającego żądaną kwotę i numer rachunku, na który ma zostać przekazana. Ustalono, że Gwarancja na zabezpieczenie wygasa w dniu 30 stycznia 2019 r., jeśli żądanie zapłaty nie zostanie złożone zgodnie z postanowieniami gwarancji do tego dnia. Ponadto wskazano, że gwarancja wygasa automatycznie i całkowicie w następujących sytuacjach: gdy płatności dokonane przez gwaranta w ramach gwarancji osiągną kwotę gwarancji; gdy oryginał dokumentu gwarancji zostanie zwrócony gwarantowi przed terminem ważności gwarancji. Do praw i obowiązków wynikających z niniejszej gwarancji miały mieć zastosowanie przepisy prawa polskiego. Wszelkie spory mogące wyniknąć z gwarancji miały być rozstrzygane przez sąd powszechny, właściwy miejscowo dla siedziby beneficjenta (ul. (...), (...)-(...) W.).

Gwarancję wielokrotnie zmieniano za pomocą aneksów w ten sposób, że: aneks nr (...) z dnia 19 października 2017 r. zmieniał zabezpieczenie do maksymalnej kwoty 15.472.194,10 zł; aneks nr (...) z dnia 22 listopada 2017 r. zmieniał zabezpieczenie roszczenia do maksymalnej kwoty 19.832.539,71 zł; aneks nr (...) z dnia 14 grudnia 2017 r. zmieniał zabezpieczenie roszczenia do maksymalnej kwoty 24.052.229,01 zł; aneks nr (...) z dnia 23 kwietnia 2018 r. zmieniał zabezpieczenie roszczenia do maksymalnej kwoty 28.271.918,31 zł; aneks nr (...) z dnia 22 maja 2018 r. zmieniał zabezpieczenie roszczenia do maksymalnej kwoty 32.491.607,61 zł, zaś aneks nr (...) z dnia 31 lipca 2018 r. wskazywał, że niniejsza gwarancja zabezpiecza również wszelkie potencjalne roszczenia regresowe Zamawiającego względem Wykonawcy z tytułu jego odpowiedzialności za zapłatę wynagrodzenia na rzecz zatwierdzonych podwykonawców wykonujących roboty budowlane w ramach umowy, w zakresie w jakim wartość tych robót i umów podwykonawczych wykracza poza korespondujące zakresy robót wskazane w Zasadniczym Przedmiarze (...) (...). Ponadto aneks nr (...) z dnia 26 listopada 2018 r. zmieniał zapis o terminie, do którego ważna była gwarancja na zabezpieczenie, która od tej chwili ważna była do dnia 31 sierpnia 2019 r.

Pismem z dnia 26 kwietnia 2019 r. Skarb Państwa – Generalny Dyrektor (...) złożył wykonawcy oświadczenie o odstąpieniu od umowy o nr (...) – (...) na podstawie Subklauzuli (...) szczególnych warunków kontraktu, a także na podstawie art. 635 i 636 § 1 k.c. w związku z art. 656 oraz 491 §1 i 2 k.c. z przyczyn leżących po stronie wykonawcy.

Pismem z dnia 26 kwietnia 2019 r. Skarb Państwa – Generalny Dyrektor (...) wezwał Bank (...) S.A. w W. do zapłaty kwoty 32.491.607,61 zł w terminie 7 dni roboczych od dnia doręczenia niniejszego wezwania do zapłaty. Żądanie zapłaty gwarancji zostało podpisane przez Zastępcę Dyrektora Oddziału ds. Inwestycji Z. S. oraz Zastępcę Dyrektora Oddziału mgr inż. M. N.. Do wezwania dołączono: pełnomocnictwo dla Zastępcy Dyrektora Oddziału ds. Inwestycji Z. S.; akt powołania p.o. Generalnego Dyrektora (...) T. Ż.; pełnomocnictwo dla Dyrektora Oddziału Generalnej Dyrekcji (...) M. N.; zlecenie przekazania roszczenia z gwarancji obcej. Wezwanie do zapłaty zostało doręczone w dniu 29 kwietnia 2019 r.

Orzeczeniem z dnia 03 maja 2019 r. Sąd Powszechny w Mediolanie w sprawie pod sygnaturą 20805/2019 w uwzględnieniu wniosku (...) w M. z dnia 02 maja 2019 r. przeciwko Skarbowi Państwa – Generalnej Dyrekcji (...), (...) w M., (...) Bank (...) w A., (...) Bank (...) w L., Bank (...) S.A. w W., (...) Bank (...) S.A. w K. o zastosowanie środka zabezpieczającego polegającego na wstrzymaniu nieuczciwej wypłaty kwoty z gwarancji samoistnej na pierwsze żądanie, zważywszy, że wezwanie stron na przesłuchanie może mieć wpływ na wykonanie postanowienia (art. 669 ustęp 6 k.p.c.) zakazał Skarbowi Państwa - Generalnemu Dyrektorowi (...) uruchomienia gwarancji należytego wykonania nr (...) i nr (...). Równocześnie Sąd wyznaczył termin rozprawy na dzień 13 czerwca 2019 r. w celu dyskusji kontradiktoryjnej oraz wyznaczył czas na zawiadomienie do dnia 27 maja 2019 r. oraz na złożenie pism procesowych do dnia 07 czerwca 2019 r.

Wydanie powyższego rozstrzygnięcia zapadło bez przeprowadzenia posiedzenia sądowego w formie kontradiktoryjnej z udziałem stron.

Orzeczenie Sądu Powszechnego w Mediolanie z dnia 03 maja 2019 r. nie zostało zaopatrzone w zaświadczenie o wykonalności, o którym mowa w art. 53 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych.

Pismem z dnia 16 maja 2019 r. Skarb Państwa – Generalny Dyrektor (...) wystosował do Banku (...) S.A. w W. ostateczne wezwanie do zapłaty kwoty 32.491.607,61 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 11 maja 2019 r. na podstawie wystawionej przez Bank (...) S.A. w W. Gwarancji Zabezpieczenia Zakończenia Robót w Czasie na Ukończenie nr (...) z dnia 11 września 2017 r., zmienionej późniejszymi aneksami. Wezwanie zostało odebrane w dniu 22 maja 2019 r.

Pismem z dnia 17 maja 2019 r. pozwany odmówił w całości płatności kwoty żądanej przez powoda, równocześnie wskazując, że bank analizuje treść orzeczenia Sądu w Mediolanie w przedmiocie zakazu wypłat na rzecz (...) z tytułu gwarancji i wstrzymuje się z wypłatą środków do czasu rozstrzygnięcia okoliczności związania banku jego sentencją.

Pismem z dnia 06 czerwca 2019 r. Bank (...) S.A. w W. poinformował, że wstrzymuje wypłatę z gwarancji do czasu rozstrzygnięcia o udzielonym zabezpieczeniu w postępowaniu przed Sądem w Mediolanie.

Orzeczeniem z dnia 15 lipca 2019 r. Sąd Powszechny w Mediolanie w sprawie o sygn. akt 20805/2019 uchylił wydaną w dniu 03 maja 2019 r. decyzję w przedmiocie udzielonego zabezpieczenia i odrzucił pozostałe złożone wnioski w sprawie.

Dnia 19 lipca 2019 r. Bank (...) S.A. w W. dokonał na rzecz Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora (...) zapłaty kwoty 32.491.607,61 zł.

Pismem z dnia 22 lipca 2019 r. Skarb Państwa – Generalny Dyrektor (...) poinformował Bank (...) S.A. w W., że nie istnieje obecnie w obrocie prawnym orzeczenie zakazujące Gwarantowi wypłaty środków z Gwarancji. Równocześnie wskazano, że w dniu 15 lipca 2019 r. Sąd Powszechny w Mediolanie w sprawie o sygn. akt 20805/2019 uchylił wydaną w dniu 03 maja 2019 r. decyzję w przedmiocie udzielonego zabezpieczenia i odrzucił pozostałe złożone wnioski w sprawie. Wobec czego, ponownie wezwano bank do zapłaty kwoty 32.491.607,61 zł z odsetkami od dnia 11 maja 2019 r. do dnia zapłaty.

Powyższy stan faktyczny sąd I instancji ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, a także twierdzeń stron, nie zakwestionowanych przez stronę przeciwną, które na podstawie art. 230 k.p.c. w zw. z art. 229 k.p.c. przyjął za udowodnione.

Wobec takich ustaleń i oceny dowodów, Sąd Okręgowy wskazał, że żądanie pozwu po modyfikacji zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Sąd przypomniał, że gwarancja ubezpieczeniowa nie jest uregulowana w polskim systemie prawnym, niemniej jednak dopuszczalność zawierania tego rodzaju umów została przesądzona w doktrynie i judykaturze (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 1996 r., sygn. akt II CRN 38/96; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2009 r., sygn. akt I CSK 281/09). Gwarancja jest definiowana jako specyficzna, niestypizowana, a ukształtowana głównie przez praktykę, czynność ubezpieczeniowa, znajdująca oparcie prawne przede wszystkim w zasadzie swobody kształtowania stosunków zobowiązaniowych (art. 353¹ k.c.). Jej treść sprowadza się do zagwarantowania wypłaty przez gwaranta na rzecz beneficjenta gwarancji określonego świadczenia pieniężnego na wypadek zajścia wymienionego w gwarancji zdarzenia losowego. W praktyce życia gospodarczego gwarancja ubezpieczeniowa udzielana jest zazwyczaj na zlecenie dłużnika (kontrahenta) w celu wzmocnienia węzła obligacyjnego łączącego go z wierzycielem (beneficjentem). Samo wystawienie gwarancji i doręczenie jej beneficjentowi nie oznacza, że doszło do zawarcia umowy gwarancji ubezpieczeniowej. List gwarancyjny jest bowiem uznawany wyłącznie za ofertę gwaranta, która została skierowana do beneficjenta. Dominującym poglądem w doktrynie prawniczej i judykaturze jest ten, który stanowi, że umowa gwarancji ubezpieczeniowej dochodzi do skutku w chwili przyjęcia oferty gwaranta (oferenta) przez beneficjenta (oblata). Z reguły następuje to z chwilą zgłoszenia przez beneficjenta żądania zapłaty, przy czym żądanie takie nie może być obarczone brakami formalnymi, tj. musi pozostawać zgodne z wymaganiami, jakie konkretna gwarancja stawia dla tego typu dokumentów. Obowiązek gwaranta aktualizuje się przez samo przedstawienie żądania zapłaty, przy czym ważne jest, aby żądanie to zostało złożone w dokładny sposób i przy użyciu sformułowań określonych w umowie gwarancji (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 lipca 2016 r., I ACa 1368/15, wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 09 lipca 2013 r., I ACa 48/13). Przyjmuje się też, że ze względu na specyfikę tego zobowiązania, treść gwarancji nie powinna być poddawana wykładni elastycznej i liberalnej, a sformułowaniom użytym w gwarancji nie można przypisywać innego znaczenia niż wynika to z ich dosłownej treści (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2004 r., II CK 308/04). Z uwagi na doniosłe znaczenie wezwania do zapłaty dla powstania stosunku zobowiązaniowego pomiędzy gwarantem a beneficjentem gwarancji, w doktrynie i w judykaturze wskazuje się, że tylko

dokonanie ważnego i kompletnego wezwania skutkuje powstaniem zobowiązania po stronie gwaranta. Przez ważne wezwanie do zapłaty rozumie się wezwanie odpowiadające wymogom formalnym wskazanym w gwarancji.

Z uwagi na abstrakcyjny charakter zobowiązania gwarant w zasadzie nie może odwoływać się do stosunku podstawowego łączącego zleceniodawcę z beneficjentem, będącego przyczyną udzielenia gwarancji i podnosić zarzutów z tego stosunku. Dlatego też na gruncie gwarancji ubezpieczeniowej tak istotne znaczenie przywiązuje się do wymogu, aby żądanie zostało złożone w dokładny sposób i przy użyciu sformułowań określonych w umowie gwarancji.

Następnie Sąd I instancji wskazał, że po modyfikacji żądania, strona powodowa domagała się od pozwanego odsetek ustawowych za opóźnienie, liczonych od kwoty 32.491.607,61 zł za okres od dnia 11 maja 2019 r. do dnia zapłaty w ten sposób, że wniosła o zasądzenie od pozwanego 436.188,70 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wytoczenia powództwa o te odsetki do dnia zapłaty. Częściowe cofnięcie pozwu wynikało z okoliczności, że po wniesieniu powództwa w sprawie, pozwany bank uregulował należność 32.491.607,61 zł, początkowo dochodzoną w pozwie.

Sąd przypomniał zatem, że stosownie do art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zgodnie natomiast z art. 482 § 1 k.c. od zaległych odsetek można żądać odsetek za opóźnienie dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa, chyba że po powstaniu zaległości strony zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy.

Sąd ustalił, że powód wzywał pozwanego do zapłaty m.in. pismem z dnia 26 kwietnia 2019 r. Termin zakreślony w wezwaniu wynosił 7 dni roboczych od dnia doręczenia wezwania do zapłaty. Zostało ono doręczone w dniu 29 kwietnia 2019 r., zatem termin do zapłaty upłynął w dniu 10 maja 2019 r. Pozwany pozostawał w zwłoce z wypłatą należności z tytułu udzielonej gwarancji bankowej przez 70 dni, a łączna kwota skapitalizowanych odsetek ustawowych za opóźnienie za ten czas opiewa na 436.188,70 zł.

Pozwany konsekwentnie podnosił w toku procesu, że pozostawał w zwłoce co do zapłaty wyznaczonej kwoty, ponieważ wykonywał postanowienie zabezpieczające Sądu Powszechnego w Mediolanie. Jednakże, Sąd potraktował to jako odraczanie w czasie zapłaty kwoty wskazanej w wezwaniu do zapłaty na podstawie udzielonej gwarancji bankowej. Sąd podniósł, że pozwany wiedział o swoim zadłużeniu już w dniu 29 kwietnia 2019 r., ponieważ odebrał tego dnia wezwanie do zapłaty od powoda i miał wiedzę o zadłużeniu jeszcze przed postępowaniem zabezpieczającym.

Oceniając wezwanie do zapłaty z dnia 26 kwietnia 2019 r. Sąd nie miał wątpliwości, że spełniało ono wszystkie wymogi formalne określone w treści gwarancji (zostało wystosowane w okresie ważności gwarancji, żądana kwota mieściła się w sumie gwarancji). Nadto, ww. okoliczność pozostawała bezsporna pomiędzy stronami.

Kluczowe znaczenie miała natomiast ocena wezwania w kontekście orzeczenia z dnia 03 maja 2019 r. Sądu w Mediolanie w sprawie pod sygnaturą 20805/2019, w uwzględnieniu wniosku (...) w M. z dnia 02 maja 2019 r. przeciwko Skarbowi Państwa – Generalnej Dyrekcji (...), (...) w M., (...) Bank (...) w A., (...) Bank (...) w L., Bank (...) S.A. w W., (...) Bank (...) S.A. w K. o zastosowanie środka zabezpieczającego polegającego na wstrzymaniu nieuczciwej wypłaty kwoty z gwarancji samoistnej, na pierwsze żądanie, w którym Sąd w Mediolanie zakazał powodowi uruchomienia gwarancji należytego wykonania nr (...) i nr (...). Sąd podkreślił, że żadna ze stron nie wykazała, by postanowienie zabezpieczające z dnia 03 maja 2019 r. zostało uznane za wykonalne i zaopatrzone w zaświadczenie wydane stosownie do treści art. 53 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych. W tej sytuacji Sąd stwierdził, że obowiązkiem powoda nie było powstrzymanie się od realizacji roszczeń z gwarancji ubezpieczeniowej, zaś obowiązkiem pozwanego było dokonanie wypłaty na rzecz powoda kwot z gwarancji ubezpieczeniowej. Zwłaszcza, że wezwanie do wypłaty z gwarancji ubezpieczeniowej pozwany odebrał jeszcze przed złożeniem w dniu 02 maja 2019 r. przez (...) wniosku do Sądu w Mediolanie i przed rozpoznaniem przez ten Sąd wniosku oraz wydaniem zabezpieczenia tymczasowego. Rozstrzygnięcie jurysdykcji na

gruncie przepisów Rozporządzenia nr 1215/2012 oraz uznawanie orzeczeń należy do wyłącznej kompetencji sądów państw członkowskich, a nie stron postępowania.

Sąd podkreślił zatem, że w pełni podziela argumentację strony powodowej, że sądom polskim przysługuje wyłączna jurysdykcja krajowa na podstawie przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. U. Urz. UE L 351, s. 1) Zgodnie z art. 25 ust. 1 rozporządzenia jeżeli strony niezależnie od ich miejsca zamieszkania uzgodniły, że sąd lub sądy państwa członkowskiego powinny rozstrzygać spór już wynikły albo spór przyszły mogący wynikać z określonego stosunku prawnego, to sąd lub sądy tego państwa mają jurysdykcję, chyba że umowa ta jest nieważna pod względem materialnym, na mocy prawa danego państwa członkowskiego. Tak określona jurysdykcja jest jurysdykcją wyłączną, o ile strony nie uzgodniły inaczej. W gwarancji natomiast zawarto postanowienie, że do praw i obowiązków wynikających z niej miały mieć zastosowanie przepisy prawa polskiego. Wszelkie spory mogące wynikać z gwarancji miały być rozstrzygane przez sąd powszechny, właściwy miejscowo dla siedziby beneficjenta (ul. (...), (...)-(...) W.). Okoliczność właściwości Sądu nie mogła zatem budzić jakichkolwiek wątpliwości.

W oparciu o powyższe Sąd doszedł również do przekonania, że biorąc pod uwagę, że polski Sąd posiada jurysdykcję w niniejszej sprawie (nie natomiast Sąd we Włoszech), zarządzone przez tamtejszy Sąd środki zabezpieczające ograniczone pozostają do terytorium włoskiego i w konsekwencji nie są skuteczne na terytorium Polski. W konsekwencji, nie znalazła uzasadnienia Sądu odmowa zapłaty przez bank środków z gwarancji na podstawie zabezpieczenia z dnia 03 maja 2019 r.

Mając na względzie powyższe, Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie powoda jest zasadne tak co do zasady jak i co do wysokości. W zakresie odsetek od zasądzonej kwoty, Sąd uznał za zasadne liczenie ich od dnia wniesienia modyfikacji powództwa, tj. 25 listopada 2019 r. do dnia zapłaty, zgodnie z żądaniem.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. bowiem powództwo w całości. Sąd I instancji wskazał też, że w zakresie cofniętego powództwa, pozwanego należało uznać za przegrywającego sprawę, ponieważ po wytoczeniu powództwa uścił kwotę dochodzoną pierwotnie pozwem. Pozwany jest zatem stroną procesu przegrywającą sprawę i zobowiązany jest zwrócić poniesione przez stronę powodową koszty procesu. Na zasądzoną kwotę 25.000 zł złożyło się wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika. Koszty procesu należało zasądzić na rzecz Skarbu Państwa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z § 2 pkt. 9 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

W punkcie III wyroku Sąd przejął na rachunek Skarbu Państwa nieuiszczone koszty sądowe, mając na uwadze treść art. 100 ust. 2 oraz art. 113 ustawy z 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Z wydanym wyrokiem nie zgodził się pozwany, który zaskarżył orzeczenie w całości, wskazując na naruszenie:

a. prawa procesowego, tj.

1. art. 210 § 1 k.p.c. i art. 224 § 1 k.p.c., skutkujące nieważnością postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.) wskutek pozbawienia pozwanego możliwości obrony jego praw na rozprawie, na które doszło do jej zamknięcia – sąd prowadził rozprawę hybrydowo i nie dopuścił pełnomocnika procesowego pozwanego na rozprawę, pomimo przesłania linku i zalogowania się pozwanego w odpowiedniej aplikacji, co skutkowało niemożnością zajęcia końcowego stanowiska w sprawie, w tym wypowiedzenia się pełnomocnika pozwanego co do wyników postępowania dowodowego,
2. nierozpoznanie istoty sprawy wskutek nieodniesienia się i nierozważenia zarzutu wskazującego na nadużycie gwarancji/nadużycie prawa przez powoda, w sytuacji, gdy miał on pełną świadomość dlaczego bank odmówił wypłaty (orzeczenie sądu w Mediolanie),

3. art. 35 i 36 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych skutkujące wadliwą oceną skuteczności zarządzenia tymczasowego i jego oddziaływania na sferę praw i obowiązków stron, poprzez nietrafne uznanie, że wymagało uzyskania stwierdzenia wykonalności (uznania) przez sąd polski, jak również uznanie, że Sąd Powszechny w Mediolanie nie miał jurysdykcji krajowej do wydania zarządzenia tymczasowego bądź też, że nie wywołało ono skutków prawnych na terytorium Polski, a więc wobec stron niniejszego postępowania,

4. art. 98 § 1 k.p.c. , art. 103 k.p.c. i art. 203 § 2 k.p.c. przez niezasadne uznanie, że pozwany przegrał również sprawę w tym zakresie, co do którego powód cofnął pozew, za czym przemawiają też okoliczności, że powód przedwcześnie domagał się zapłaty, co skutkowało wadliwym orzeczeniem o kosztach procesu,

b. prawa materialnego, tj.

1. art. 81 ust. 1 ustawy prawo bankowe przez jego niezastosowanie i oczywiście błędne zakwalifikowanie gwarancji bankowej jako gwarancji ubezpieczeniowej,

2. art. 81 ust. 1 i art. 84 prawa bankowego w zw. z art. 481 k.c. przez uznanie, że zakaz wypłaty gwarancji wynikający z orzeczenia sądu w Mediolanie nie przesunął terminu wymagalności, ewentualnie płatności sumy gwarancyjnej, a tym samym niezasadne uznanie, że pozwany popadł w zwłokę, wskutek czego doszło do nietrafnego uznania w zakresie odsetek,

3. art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie wobec oczywistego nadużycia prawa przez powoda i nadużycia gwarancji.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w całości. Ponadto o stosowne orzeczenie o kosztach postępowania za obie instancje.

Strona powodowa wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja wywiedziona przez pozwanego zasługiwała na oddalenie.

W pierwszej kolejności za nietrafne należy uznać najdalej idące zarzuty naruszenia przepisów postępowania, które zmierzały do uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Nie ma racji pozwany, wskazując, że Sąd Okręgowy orzekał w warunkach nieważności postępowania. Rozprawa została wyznaczona na dzień 02 lipca 2021 r. i miała być przeprowadzona stacjonarnie w siedzibie sądu przy ul. (...). Takie zawiadomienie wysłano do pełnomocnika pozwanego (k. 506). Dopiero w dniu 01 lipca 2021 r. sędzia referent, na wniosek pozwanego, zadecydował o przeprowadzeniu rozprawy w trybie zdalnym. O zmianie trybu poinformowano mailowo dzień przed rozprawą, przy czym Sąd nie miał wiedzy czy tę informację odebrał którykolwiek z pełnomocników. Na rozprawie stawił się jedynie pełnomocnik powoda, który wygłosił mowę końcową. Nie było prowadzonego postępowania dowodowego.

Nieważność postępowania określana jest jako bezwzględna przyczyna odwoławcza, albowiem powoduje uchylenie zaskarżonego orzeczenia niezależnie od ewentualnego wpływu na jego treść. Zarówno w orzecznictwie, jak i doktrynie przyjmuje się, że o nieważności postępowania decyduje waga uchybień procesowych, a nie skutki, które wynikają lub mogą z nich wynikać (por. M.P. Wójcik „Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz” – red. A. Jakubecki, wyd. Oficyna 2008). Przyczyny nieważności postępowania wymienione są enumeratywnie w art. 379 k.p.c. Zgodnie z powszechnie przyjętym stanowiskiem doktryny owe taksatywnie wymienione w przytoczonym przepisie przyczyny nieważności postępowania zaliczyć należy do katalogu uchybień mających charakter procesowy. Różnica pomiędzy powyższymi przesłankami a innymi naruszeniami prawa procesowego przejawia się przede wszystkim w sferze skutków, w szczególności w tym, że przyczyny objęte hipotezą art. 379 k.p.c. zawsze wywołują skutek w postaci

nieważności, bez względu na istnienie pomiędzy tymi uchybieniami a wynikiem sprawy związku przyczynowo-skutkowego (Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, pod red. A. Zielińskiego, Warszawa 2008, s. 240). Przepis art. 379 pkt 5 k.p.c. przewiduje, że nieważność postępowania zachodzi, jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw. W orzecznictwie przyjmuje się, że ocena, czy doszło do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, powinna być dokonywana przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy, a analizę, czy doszło do pozbawienia strony możliwości działania, trzeba rozpocząć od rozważenia, czy nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, a następnie ustalić, czy uchybienie to wpłynęło na możliwość strony do działania w postępowaniu, w końcu zaś ocenić, czy pomimo zaistnienia tych okoliczności strona mogła bronić swych praw w procesie. Dopiero w razie kumulatywnego spełnienia wszystkich tych przesłanek należy przyjąć, że strona została pozbawiona możliwości działania (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 grudnia 2011 r., V CSK 21/11). Nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw zachodzi zatem wówczas, gdy strona procesu, wbrew swej woli, zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania. Ten przejaw nieważności występuje przykładowo w takich wypadkach, gdy strona na skutek okoliczności od niej niezależnych, nie może na danym etapie postępowania podejmować żadnych czynności procesowych, a stan taki nie ulegnie zmianie przed wydaniem orzeczenia kończącego sprawę w danej instancji. Dla oceny nieważności nie ma żadnego znaczenia okoliczność, czy stwierdzona wadliwość miała lub mogła mieć wpływ na treść postanowienia wydanego przez Sąd (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2007 r., II CSK 107/07). Jako okoliczności skutkujące nieważnością postępowania, wymienia się w orzecznictwie niemożność uczestniczenia strony w rozprawie np. na skutek choroby. Pozbawienie możliwości obrony swoich praw przez stronę polega na tym, że strona na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem w danej instancji wyroku (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 kwietnia 2010 r., I ACa 282/10).

Nieważność postępowania wynikająca z naruszenia przepisu art. 379 pkt 5 k.p.c. wobec pozbawienia strony możliwości obrony jej praw na rozprawie ma miejsce zatem wówczas, gdy spełnione są 3 przesłanki: naruszenie przepisów prawa procesowego, uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony w procesie, na skutek zaistnienia w/w okoliczności strona nie mogła bronić swoich praw w postępowaniu. Zdaniem Sądu Apelacyjnego żadna z powyższych przesłanek nie została spełniona. Po pierwsze nie doszło do naruszenia prawa procesowego Sąd prawidłowo zawiadomił pełnomocnika pozwanego o rozprawie, która miała być prowadzona w tradycyjny sposób – na sali, natomiast pełnomocnik pozwanego dopiero na dzień przed rozprawą wniósł o prowadzenie jej w sposób zdalny, przy czym sąd nie uzyskał informacji czy zawiadomienie o zgodzie na taką rozprawę zostało prawidłowo pełnomocnikowi doręczone. Rozprawa prowadzona w sposób zwykły nie została odwołana. Pełnomocnik pozwanego nie nadesłał do sądu w dacie i chwili prowadzenia rozprawy żadnej informacji, że ma problem z zalogowaniem się i nie przekazał tej informacji telefonicznie. Sąd I instancji prawidłowo uznał, że strona nie bierze udziału w rozprawie, o której została prawidłowo zawiadomiona. Po drugie skoro nie było uchybienia przepisom prawa procesowego, to nie doszło do niemożności działania strony w procesie. Pełnomocnik mógł stawić się osobiście w sądzie lub udzielić substytucji, skoro nie wiedział czy doszło do zmiany sposobu prowadzenia rozprawy. Ponadto strona mogła działać i działała w postępowaniu I -instancyjnym, przedstawiając swoje stanowisko w pismach procesowych, w tym także odnosząc się do zebranego materiału dowodowego.

Wreszcie też pełnomocnik nie skontaktował się z sądem nawet po rozprawie, bo gdyby tak uczynił, dowiedziałby się, że doszło do odroczenia ogłoszenia orzeczenia na miesiąc. Był to czas, kiedy zawodowy pełnomocnik strony pozwanej mógł zgłosić wszelkie zarzuty co do sposobu zawiadomienia go o rozprawie czy niemożności połączenia się z sądem, w tym także złożyć wniosek o ponowne otwarcie rozprawy i powtórzenie czynności przez sąd czy też pisemnie przedstawić swoje końcowe stanowisko w załączniku do protokołu (bo brak tylko tej możliwości – wypowiedzenia się) jest zarzucany sądowi.

Jeśli chodzi o drugie uchybienie – brak rozważenia przez sąd I instancji zarzutu wskazującego na nadużycie gwarancji przez powoda i doprowadzenie do nierozpoznania istoty sprawy, to istotnie rozważań odnośnie art. 5 k.c. zabrakło w uzasadnieniu sądu, niemniej jednak Sąd Okręgowy odniósł się do okoliczności odmowy przez bank wypłaty środków

z gwarancji, a przez to rozpoznał sprawę co do meritum. Sąd I instancji wskazał dlaczego uznał, że orzeczenie sądu w Mediolanie nie miało znaczenia dla wypłaty kwoty 32.491.607,61 zł i swoje stanowisko należyście i szeroko umotywował. Natomiast w związku z tym zarzutem, należy wskazać, że w Polsce obowiązuje system apelacji pełnej, zatem Sąd II instancji może merytorycznie rozpoznać sprawę i wydać orzeczenie rozstrzygające o żądaniu w granicach zaskarżenia. Apelujący powołuje się na przepis art. 5 k.c. i naruszenie przez powoda jego praw podmiotowych, z czym jednak nie sposób się zgodzić. Zgodnie z przepisem art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego, a takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony prawnej. Według art. 5 k.c. zasady współżycia społecznego mają zapobiegać nadużyciu prawa na etapie jego wykonywania. Zważyć bowiem należy, że klauzula wyrażona w tym przepisie dotyczy przypadków, gdy powoływanie się na prawo podmiotowe nie stanowi jego wykonywania, lecz jego nadużywanie, które nie jest społecznie aprobowane i w związku z tym nie korzysta z ochrony.

Z przepisu art. 5 k.c. wynika domniemanie, że korzystający z prawa podmiotowego postępuje zgodnie z zasadami współżycia społecznego. Stąd oczywistym pozostaje, że ciężar dowodu istnienia okoliczności faktycznych uzasadniających zarzut odnoszący się do art. 5 k.c. spoczywa na tym, kto ten zarzut podnosi. Strony w umowie przewidziały, że gwarancja jest zabezpieczeniem wykonania (...) zamiast kar umownych. Jednocześnie w umowie nie przewidziano, by wypłata gwarancji zależała od jakichkolwiek rozliczeń czy ustaleń odnośnie zakresu robót, a wręcz przeciwnie wypłata z gwarancji uzależniona była jedynie od spełnienia warunków formalnych przez powoda. Jest więc oczywiste, że takie postanowienia miały spełniać określoną funkcję. Strona pozwana nie powołała żadnych dowodów, z których wynikałoby, że wypłacenie środków z gwarancji naruszało cel umowy i funkcję, jaką gwarancja miała spełniać, a dowód wykazania takich okoliczności, zgodnie z przepisem art. 6 k.c. spoczywał na pozwanym.

Sąd Apelacyjny przypomina, że norma zawarta w przepisie art. 5 k.c. stanowi wyjątek od zasady, że uprawniony może domagać się realizacji przysługującego mu prawa podmiotowego. Dla przyjęcia, że wykonywanie prawa stanowi jego nadużycie niezbędne jest wykazanie, iż uprawniony narusza powszechnie obowiązujące normy pożądanego zachowania bądź też korzysta z prawa w sposób sprzeczny z jego istotą, skutkiem czego jego postępowanie w ramach realizacji przysługującego mu prawa należy ocenić jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Zachowania powoda nie można w żadnym wypadku określić jako nielojalnego względem banku – powód domagał się wypłaty środków przewidzianych umową i gwarancją, po spełnieniu przez siebie wszystkich warunków i w związku z niewykonaniem umowy przez swojego kontrahenta (konsorcjum). Na datę wystąpienia o wypłatę gwarantowanej kwoty i wystąpienia do sądu nie istniały żadne przeszkody w dochodzeniu zapłaty. Natomiast to konsorcjum, kierując wnioskiem o zabezpieczenie do sądu włoskiego zachowało się w sposób nielojalny, bowiem usiłowało uzyskać orzeczenie o zabezpieczeniu wydane przez niewłaściwy sąd.

W konsekwencji przyjęć można, że odwołanie się do treści przepisu art. 5 k.c. byłoby uzasadnione wyłącznie wówczas, jeżeli byłyby podstawy do stwierdzenia, że zachowanie uprawnionego (powoda) w skonkretyzowanych okolicznościach faktycznych, narusza konkretne normy pożądanego i akceptowalnego zachowania. Brak jest podstaw do formułowania tego rodzaju zarzutów do strony powodowej. Przykładowo, można by twierdzić o naruszeniu zasad współżycia społecznego, w tym lojalności wobec drugiej strony umowy, w przypadku rozwiązania umowy bezpośrednio po jej zawarciu, gdy w konkretnych okolicznościach faktycznych uzasadniona byłaby ocena, że umowa została zawarta wyłącznie dla uzyskania środków z gwarancji. Tak jednak nie jest w niniejszej sprawie.

Nie można także zgodzić się z zarzutem naruszenia przepisów art. 35 i 36 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych. W tej części w pełni zasługuje na aprobatę rozważanie Sądu Okręgowego. Sądem właściwym dla rozstrzygania spraw związanych z zawartą umową, był zgodnie z art. 25 ust. 1 w/w rozporządzenia w zw. z brzmieniem subklauzuli 20.6 warunków ogólnych kontraktu po zmianie sąd polski, właściwy dla siedziby zamawiającego. Taki sam zapis odnośnie sądu właściwego znajduje się w gwarancji. Zatem tylko orzeczenie sądu polskiego jako właściwego mogło wstrzymać wypłatę środków z gwarancji i byłoby prawem obowiązującym dla stron kontraktu i dla gwaranta. Natomiast konsorcjum wystąpiło o wydanie zarządzenia

tymczasowego i zabezpieczenie do sądu włoskiego, właściwego dla siedziby głównego konsorcjanta i uzyskało takie zabezpieczenie, które jednak wkrótce potem, po zapoznaniu się przez sąd włoski z wszystkimi okolicznościami sprawy, zostało uchylone. Rację ma również Sąd I instancji co do tego, że orzeczenia wydawane przez obce sądy nie są w Polsce wykonalne wprost, ale wymagają nadania im klauzuli w trybie w/w rozporządzenia. Pozwany nie wykazał, iżby kiedykolwiek o taką klauzulę wystąpił, a tym bardziej ją uzyskał. Prawidłowe jest zatem ustalenie, że powód nie miał obowiązku zastosowania się do orzeczenia sądu w Mediolanie oraz, że postanowienie to nie wstrzymywało biegu terminu na zapłatę dochodzonej przez powoda kwoty czy też przerywało ten bieg. Wynika to również z motywu 33 preambuły do rozporządzenia 1215/2012, z którego wnika, że jeżeli środki tymczasowe, w tym środki zabezpieczające zostały zarządzane przez sąd mający jurysdykcję w sprawie głównej, należy zapewnić ich swobodny przepływ na mocy rozporządzenia (takie postanowienia są skuteczne bez klauzuli, są transgraniczne), natomiast jeśli środki tymczasowe, w tym środki zabezpieczające zostały zarządzane przez sąd niemający jurysdykcji w sprawie głównej, działanie takich środków powinno być na mocy rozporządzenia ograniczone do terytorium danego państwa członkowskiego (czyli w tym wypadku postanowienie było skuteczne i wykonalne jedynie na terenie Włoch).

Na marginesie należy wskazać na okoliczność, że Sąd Okręgowy w Warszawie wypowiedział się wcześniej co do zakazu uruchomienia gwarancji, bowiem w dniu 25 lutego 2019 r. został oddalony wniosek konsorcjantów o takie zabezpieczenie (zażalenie na to postanowienie zostało oddalone przez Sąd Apelacyjny). Powyższe tym bardziej przekonuje o trafności rozważań sądu I instancji, skoro sądy polskie wcześniej niż sąd włoski badały tę okoliczność i uznały, że nie ma podstaw do wstrzymywania wypłaty środków. Z tego też powodu nietrafny jest zarzut naruszenia przepisów art. 81 i 84 ustawy prawo bankowe w zw. z art. 481 k.c.

Sąd Okręgowy prawidłowo rozstrzygnął też o kosztach postępowania. Zarzuty naruszenia przepisów art. 98 § 1 k.p.c., art. 103 k.p.c. i art. 203 § 2 k.p.c. są chybione.

Ugruntowane w doktrynie i orzecznictwie jest stanowisko, że jeżeli cofnięcie pozwu nastąpiło wskutek spełnienia przez pozwanego wymagalnego świadczenia po wytoczeniu powództwa, to pozwany jest zobowiązany do zwrotu powodowi kosztów procesu, gdyż musi być traktowany jak przegrywający sprawę w rozumieniu art. 98 § 1 k.p.c. Sytuacja taka, jak słusznie uznał Sąd I instancji, miała miejsce w niniejszej sprawie, skoro pozwany przed procesem był bezskutecznie wezwany przez powoda do zapłaty należności i nie było przyczyny, dla której mogłoby nastąpić wstrzymanie wypłaty środków z gwarancji. Cofnięcie pozwu jest procesowym uprawnieniem powoda i nieskorzystanie z tego uprawnienia doprowadziłoby do oddalenia powództwa, natomiast jeśli dłużnik działa w zwłocę (tak jak pozwany) i płaci dopiero po wytoczeniu powództwa, to niewątpliwie on winien być uznany za przegrywającego.

Reguła zwrotu kosztów określona w art. 203 § 2 zdanie 2 k.p.c. nie ma bezwzględnie obowiązującego charakteru w tym znaczeniu, że dopuszczalne jest odstępstwo od niej, gdy powód - mimo cofnięcia pozwu - wykaże, że wytoczenie powództwa było niezbędne do dochodzenia roszczenia. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, w której przyczyną cofnięcia pozwu było zaspokojenie roszczenia wymagalnego w chwili wytoczenia powództwa - w takim przypadku za stronę przegrywającą w rozumieniu przepisów o kosztach procesu (art. 98 k.p.c.) należy uznać pozwanego (tak postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 1966 r., I PZ 30/66, niepubl., z dnia 15 listopada 1977 r., IV PZ 55/77, OSNCP 1978, nr 7, poz. 122, z dnia 6 listopada 1984 r., IV CZ 196/84, niepubl., i z dnia 8 lutego 2001 r., II UKN 14/01, OSNP 2002, nr 20, poz. 504). Linia ta utrwaliła się w orzecznictwie zwłaszcza w ostatnich latach (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2010 r., IV CZ 6/10, niepubl. z dnia 8 września 2010 r., II CZ 75/10, niepubl., z dnia 11 grudnia 2009 r., V CZ 58/09, niepubl., z dnia 8 lutego 2012 r., V CZ 109/11, niepubl., z dnia 12 kwietnia 2012 r., II CZ 208/11, niepubl., i z dnia 7 marca 2013 r., IV CZ 8/13, niepubl.).

Nie ma też podstaw, by uznać, że powód przedwcześnie domagał się zapłaty – świadczenie było wymagalne, ponieważ wszelkie warunki formalne do wypłaty zostały spełnione, polski sąd (właściwy) nie wstrzymał wykonania gwarancji, a orzeczenie sądu zagranicznego (włoskiego) nie miało znaczenia dla wypłaty, ponieważ nie było zaopatrzone w klauzulę wykonalności i było skuteczne jedynie na terenie Włoch.

Jeśli zaś chodzi o zarzut naruszenia art. 81 ust. 1 przez jego niezastosowanie i zakwalifikowanie gwarancji bankowej jako ubezpieczeniowej, to również z tym zarzutem nie można się zgodzić. Sąd istotnie kilkukrotnie użył słów gwarancja ubezpieczeniowa, jednak nie można mieć wątpliwości, że orzekał o gwarancji bankowej. Jest to instytucja podobna do gwarancji ubezpieczeniowej i często wspólnie z nią opisywana w doktrynie, jako że obie gwarancje pełnią podobne cele.

Gwarancja bankowa została ramowo uregulowana w ustawie z 29 sierpnia 1997 r. # Prawo bankowe w art. 81: gwarancją bankową jest jednostronne zobowiązanie banku-gwaranta, że po spełnieniu przez podmiot uprawniony (beneficjenta gwarancji) określonych warunków zapłaty, które mogą być stwierdzone określonymi w tym zapewnieniu dokumentami, jakie beneficjent załączy do sporządzonego we wskazanej formie żądania zapłaty, bank ten wykona świadczenie pieniężne na rzecz beneficjenta gwarancji – bezpośrednio albo za pośrednictwem innego banku. Udzielenie i potwierdzenie gwarancji bankowej następuje na piśmie pod rygorem nieważności.

Natomiast gwarancja ubezpieczeniowa nie została w ogóle zdefiniowana w polskim prawie. Regulacja ustawowa odnośnie gwarancji bankowej jest jednak szczątkowa i praktycznie prawo nie określa szczegółów żadnej z tych instytucji. Sąd Okręgowy prawidłowo opisał zawartą umowę jako gwarancję bankową - zawierającą bezwarunkowe i nieodwołalne zobowiązanie gwaranta do zapłaty wymaganej kwoty zabezpieczenia na pierwsze, pisemne żądanie zawierające oświadczenie o niespełnieniu przez wykonawcę zobowiązań wynikających z umowy. Przyjmuje się powszechnie, że w dokumencie gwarant nie może uzależniać zapłaty od spełnienia przez beneficjenta/zamawiającego dodatkowych warunków. Pomimo takich wymogów banki często wprowadzają dodatkowe formalności, np. żądanie przesłania wezwania zapłaty za pośrednictwem banku prowadzącego rachunek zamawiającego, żądanie potwierdzenia przez notariusza, że złożone podpisy należą do osób upoważnionych lub żądanie złożenia wezwania np. tylko w formie listu poleconego czy kurierem. Tak też się działo w niniejszej sprawie. Sama wypłata kwoty określonej w gwarancji nie była obwarowana żadnym warunkiem, natomiast dla spełnienia świadczenia powód musiał spełnić warunki formalne, co zresztą uczynił. Sąd pisał o gwarancji ubezpieczeniowej w części dotyczącej teorii, jednak prawidłowo zakwalifikował zawarty stosunek prawny jako umowę gwarancji bankowej.

Mając na uwadze powyższe, apelacja pozwanego podległa oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. jako bezzasadna.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego oparte jest o przepisy art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. Zasadzona kwota to wynagrodzenie pełnomocnika zawodowego – radcy Prokuraturii Generalnej RP w minimalnej stawce przewidzianej dla zawodowych pełnomocników, czyli kwota 8.100 zł (§ 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w zw. z art. 32 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej).

Anna Strączyńska